

Barne- og likestillingsdepartementet

NTNUs innspill til høring om kompetanse i barnevernet

Vi viser til invitasjon til høring om kompetanse i barnevernet. NTNUs høringssvar er basert på innspill fra Institutt for sosialt arbeid som tilbyr bachelor- og masterutdanning samt videreutdanning innen barnevern og sosialt arbeid. NTNU ønsker å gi noen overordnede kommentarer til premissene i høringsnotatet før vi kommenterer på hvert av de åtte forslagene til endringer i barnevernloven (side 5-6 i høringsnotatet).

Overordnede kommentarer

Lav formell kompetanse i barnevernet?

På side 8 i høringsnotatet framheves det at det formelle utdanningsnivået i barnevernet er lavt, både sammenlignet med barnevernet i andre nordiske land og sammenlignet med andre yrkesgrupper med funksjoner i barnevernet. I en fotnote heter det: «Sverige og Danmark har kun ett halvt år lengre utdanning enn Norge, mens Island og Finland (som hovedregel) har femårig utdanning for arbeid i barnevernet. Flere av disse landene har også formelle kompetansekrav og autorisasjonsordning som omfatter sosialarbeidere». NTNU vil understreke at den 5-årige utdanningen i Finland og på Island er en 5-årig sosionomutdanning som utdanner til bredden av velferdstjenester, inkludert barnevern. Ingen av de nordiske landene har utdanning som er spesifikt innrettet på arbeid i barnevernet.

Mye av kritikken og utfordringsbildet som skisseres i høringsnotatet baserer seg på tilsyn ført av offentlige myndigheter (Helsetilsynet), *NOU Svik og svikt*. I tillegg baserer høringsnotatet seg på noe forskning. Forskingen som det henvises til er også i hovedsak basert på dokumentstudier.

Dokumentgjennomganger er en viktig datakilde som kan gi innsikt i barnevernets arbeid og praksis. Det kan ofte være data som kan gi et feilaktig eller mangelfullt bilde av spørsmål om barnevernets arbeid har vært til hjelp for barnet eller familien – som jo er det viktigste formålet med å ha et barnevern. Det er derfor beklagelig at høringsnotatet ikke i større grad fremmer forskning som har tatt i bruk andre typer metoder, ikke minst hvor barns og foreldres stemmer kommer bedre frem. Hadde man gjort det, hadde premisset som ligger til grunn for kravet om masterutdanning blitt mer

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 TRONDHEIM	E-post: postmottak@su.ntnu.no	Dragvoll, Loholt Allé 87, Paviljong C	+47 73 59 19 00	Ingvill Aune
	http://www.ntnu.no		Telefaks +47	Tlf: +47 73 59 04 35

All korrespondanse som inngår i saksbehandling skal adresseres til saksbehandlende enhet ved NTNU og ikke direkte til enkeltpersoner. Ved henvendelse vennligst oppgi referanse.

nyansert og mindre ideologisk/politisk basert. Prosedyrer og rutiner må ikke vike fokus for det viktigste: hvordan hjelpe barna, og hvordan hjelpe familier?

Kvalitet i barnevernet – mer enn kompetanseheving?

NTNU mener at selv om *kompetanseheving* i barnevernet er viktig, er det flere faktorer som er avgjørende for å heve kvaliteten i barnevernet, som for eksempel organisering, strukturer og ressurser. Det må skapes en kultur for læring. Barnevernet må bli lærende organisasjoner. Læringskultur er et ansvar for myndighetene, et lederansvar og den enkeltes ansvar. Uten å skape strukturer som rommer støtte, veiledning og læring innad i, og mellom, barneverntjenester, vil vi fortsette å ha store kompetanseutfordringer i barnevernet. Vi trenger mer innblikk i hvorfor det egentlig er så høy turnover i barnevernet, og hva som kan gjøres for å forhindre det.

I tidligere innspillsrunder med Barne- og likestillingsdepartementet og Bufdir og i referansegruppa som Bufdir hadde i arbeidet med kompetansestrategien, har Institutt for sosialt arbeid ved NTNU advart mot å snevre inn kompetansen i barnevernet til kunnskap og ferdigheter knyttet til relasjoner og tilknytning mellom barn og foreldre. Instituttet har framhevet at det er et stort behov for å styrke kompetansen også knyttet til livsvilkårene for barn og familier og konteksten som barnevernet opererer i. Det bør også tas hensyn til at særlig barnevernsinstitusjonene, men også det kommunale barnevernet og andre praksisfelt fortsatt vil ha behov for kandidater med bachelor i barnevern og sosialt arbeid. NTNU er derfor glad for at høringsnotatet legger opp til en 3+2-modell som gir studenter mulighet til å bygge videre på kompetanse etter å ha arbeidet noen år. Som det også understrekes i høringsnotatet har Norge internasjonalt forpliktet seg til en gradsstruktur basert på en 3+2-modell.

Kompetansekrav

NTNU mener departementet må være konsistent når det kommer til hvilke kompetansekrav som stilles for tilsetting i barnevernet. Det går tydelig fram av høringsnotatet at det er særlig behov for å heve den analytiske kompetansen samt kliniske ferdigheter i barnevernstjenesten. Utvikling av analytisk kompetanse er primært knyttet til mastergradsnivået i utdanningssystemet, og departementet foreslår krav om masterutdanning for å utføre noen nærmere bestemte kjerneoppgaver (ansvar for å gjennomgå og vurdere bekymringsmeldinger, treffe vedtak om hjelpetiltak, forberede saker for behandling i fylkesnemnda, iverksette og følge opp tiltak). Samtidig legges det opp til en dispensasjonsordning for nytilsatte etter 2031 hvor kompetansekravet oppfylles gjennom erfaring og videreutdanning på minimum 30 studiepoeng. Kompetansekravet oppleves som motstridende og lite konsistent dersom man likevel skal kunne utføre bestemte kjerneoppgaver uten å ha tilstrekkelig analytisk kompetanse som oppnås via masterutdanning.

Når det gjelder kliniske ferdigheter, foreslår NTNU å benytte begrepet «praktiske ferdigheter» i stedet for «kliniske ferdigheter». Begrepet klinisk hører mer hjemme i spesialisert terapeutisk/behandlende arbeid. Bachelor i barnevern og Bachelor i sosialt arbeid ved NTNU har et felles grunnlag for påbygging av analytisk og teoretisk/praktisk kompetanse.

To masterløp for barnevernet?

Høringsnotatet argumenterer ikke overbevisende for hvorfor det er behov for to ulike masterløp rettet mot arbeid i barnevernet.

Det er et økende krav til sektoren om å forvalte undervisningsressurser og førstekompetanse på en så effektiv måte som mulig. Selv om departementet vil gå i dialog med utdanningsinstitusjonene om behovet for studieplasser og ressurser til dette, vil det bli svært krevende å tilby to ulike masterløp til arbeid i barnevernet.

Kommentere til de åtte punktene i høringsnotatet

Det skal fra 2031 stilles krav om barnevernsfaglig eller annen relevant mastergradsutdanning til tilsatte i det kommunale barnevernet med lederfunksjoner, utredningsoppgaver og vedtaksmyndighet.

Her vil det være ulike behov og rekrutteringsutfordringer i små og store kommuner, og mellom land og by. NTNU mener det bør utarbeides samarbeidsavtaler (partnerskap) mellom utdanningsinstitusjonene, Fylkesmannen og kommunene etter samme mal som desentralisert kompetanseutvikling i skolen (DEKOM), der Fylkesmannen får et overordnet ansvar for å legge til rette. Et forpliktende samarbeid mellom praksisfeltet og universitets- og høyskolesektoren vil gi utdanningsinstitusjonene mulighet til å lære av praksisfeltet, samtidig som praksisfeltet får tilgang til forskningsbasert kunnskap. Forpliktende partnerskapsmodeller vil også bidra med forutsigbarhet for partene med hensyn til praksisutplassering og veiledning.

NTNU ønsker en begrunnelse for hvorfor kompetansekravet ikke kan innføres tidligere enn 2031.

Det etableres en egen ordning for de som allerede er tilsatt i det kommunale barnevernet, eller som tilsettes i perioden før 2031, der kompetansekravet kan oppfylles gjennom videreutdanning og minst fire års arbeidserfaring fra barnevernet.

NTNU mener det må legges til rette for at de som tilsettes i perioden før 2031 også får mulighet til å ta en masterutdanning (som vil være kravet i framtida), ikke bare videreutdanning.

I høringsnotatet heter det at «For tilsatte som innen 2031 oppfyller disse kravene vil kravet til kompetanse være oppfylt på lik linje med mastergrad.» NTNU mener er viktig å tilby videreutdanninger som gir den analytiske kompetansen som etterspørres. Fire års erfaring og 30 studiepoeng videreutdanning vil imidlertid ikke tilsvare masterutdanning. En mastergradsutdanning bygger på en grunnutdanning som oppnås gjennom fullført bachelorgrad. NTNU mener en bedre løsning ville være å utvikle erfaringsbaserte masterprogrammer som kan tilbys på deltid, og slik legge til rette for videreutdanning som fører til ønsket kvalifikasjon (mastergrad).

Det gis etter 2031 mulighet for dispensasjon fra kravet om mastergrad hvis kommuner ikke lykkes med å rekruttere kvalifiserte kandidater, forutsatt at den nytilsatte får systematisk veiledning det første arbeidsåret og tar videreutdanning innen tre år.

NTNU opplever ikke at dette punktet er i samsvar med den overordnede målsetting om økt analytisk kompetanse og klinisk ferdigheter i barnevernet. Departementet foreslår krav om master for å kunne utføre bestemte kjerneoppgaver innen barnevernet, men legger her opp til at man likevel kan få tilsetting – og mulighet til å utføre bestemte kjerneoppgaver som krever analytisk kompetanse – kun med bachelorgrad. NTNU er ikke av den oppfatning at den etterspurte analytiske kompetansen kan oppnås gjennom 30 studiepoeng videreutdanning samt ett år med systematisk veiledning, og ønsker derfor ikke denne dispensasjonsordningen. Masterkravet må være absolutt etter 2031 (eller tidligere jf. første punkt).

I stedet for forutsetningen om å ta videreutdanning innen tre år, mener NTNU det må være en forutsetning at den nytilsatte tar relevant masterutdanning (f.eks. erfaringsbasert) innen minimum fire år. Det må også legges til rette for muligheten til å gjennomføre en master etter tilsetting.

Når det gjelder videreutdanning, bør det i alle tilfeller stilles krav om at innholdet i videreutdanningene samsvarer med læringsutbyttebeskrivelsene i de barnevernsfaglige masterutdanningene, jf. kvalifikasjonsrammeverket syklus 2. Slike videreutdanninger vil kunne innpasses (godkjennes) i en masterutdanning så langt videreutdanningene samsvarer med læringsutbyttebeskrivelsene i de barnevernsfaglige masterutdanningene.

Kommunenes og barnevernsinstitusjonenes generelle ansvar for veiledning av de tilsatte blir presisert i barnevernloven.

NTNU stiller seg positiv til dette forslaget.

Det skal fra 2031 stilles krav om barnevernsfaglig eller annen relevant mastergradsutdanning for ledere og stedfortredere i barnevernsinstitusjonene. For de som er tilsatt eller tilsettes som ledere eller stedfortredere før 2031 kan kompetansekravet oppfylles gjennom videreutdanning.

NTNU stiller seg positiv til dette forslaget. NTNU mener også at lederkompetansen i barnevernet bør styrkes, og det bør stilles krav til lederutvikling (som del av mastergrad eller videreutdanning) for å kunne ha lederoppgaver.

Det stilles krav om at øvrige tilsatte i barnevernsinstitusjonene som hovedregel skal ha relevant bachelorutdanning. Kompetansekravet skal gjelde for nytilsetninger, og ikke for de som allerede jobber i institusjonene.

NTNU stiller seg positiv til dette forslaget, men understreker at det også bør være tilbud om videreutdanning for tilsatte med bachelorutdanning eller annen type kompetanse.

Vi ønsker også å understreke betydningen av tverrprofesjonell kompetanse både i videreutdanninger og master ved at ulike instanser og profesjoner skal samarbeide og samhandle om barn og familier. (Se overordnede kommentarer.).

Dagens krav til bemanning og kompetanse i barneverninstitusjoner, samt institusjonenes plikt til faglig veiledning og opplæring flyttes fra kvalitetsforskriften og inn i barnevernloven.

NTNU stiller seg positive til forslaget, men understreker at det må stilles krav om at fagmiljøene er faglig robuste nok til å dekke institusjonenes plikt til faglig veiledning og opplæring.

Det stilles krav om at det kommunale barnevernet og Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) skal tilby veiledet praksis til studenter dersom høyskoler og universiteter ber om det.

NTNU ønsker profesjonelle veiledere som følger opp studentene i praksisfeltet, og det må stilles krav om veilederkompetanse i henhold til studietilsynsforskriften § 2-3 (7): «For studietilbud med obligatorisk praksis skal fagmiljøet tilknyttet studietilbudet ha relevant og oppdatert kunnskap fra praksisfeltet. Institusjonen må sikre at praksisveilederne har relevant kompetanse og erfaring fra praksisfeltet.»¹. Krav til veilederkompetanse må gjelde både kommersielle og ideelle tilbydere innen barnevernet.

NTNU mener det bør inngås forpliktende partnerskapsavtaler for barnevernsutdanningen på lik linje som for eksempel i lærerutdanningen, ikke bare «dersom høyskoler og universiteter ber om det». Det er behov for forutsigbare praksisavtaler som er gjensidig forpliktende for både utdanningsinstitusjonene og kommunalt barnevern / Bufetat, og som stiller krav til veilederkompetanse i henhold til studietilsynsforskriften. Avtalene bør blant annet si noe om hvordan man kan styrke de som ikke har veilederkompetanse gjennom videreutdanning. Fylkesmannen bør ha en rolle i arbeidet med å utarbeide overordnede partnerskapsavtaler på fylkesnivå. Se også tidligere kommentar ang. DEKOM.

Tine Arntzen Hestbek
konstituert dekan

Linda Fredriksen
seksjonssjef

I samsvar med fullmakt er dette dokumentet godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur

¹ <https://lovdata.no/forskrift/2017-02-07-137/§2-3>